

Konstantín Stanislavski, *La meva vida en l'art* (capítol sobre *La gavina*), 1925 (Recollit a *Mel salvatge* d'Anton Txèkhov, Centre Dramàtic de la Generalitat, 1986)

No m'animo a descriure els espectacles en els quals es representaven les peces txekhovianes, perquè resultaria completament impossible. La seva delícia rau en allò que no pot transmetre's amb paraules, en el que resta ocult darrere, en les pauses, en les mirades dels actors, en la irradiació dels seus sentiments interiors. Fins i tot, les coses inanimades prenen vida sobre l'escena. Tot naixia en la intuïció creadora i el sentiment artístic.

La línia de la intuïció i del sentiment en forma indicada pel mateix Txèkhov. Per descobrir l'essència interior de les seves obres, cal pouar-hi per abastar la seva fondària espiritual. No hi ha dubte que qualsevol obra artística, si té un fons de contingut espiritual demana el mateix, no hi ha cap altre camí per arribar-hi. Tots els teatres de Rússia, i gran part dels d'Europa, han intentat posar en escena Txèkhov fent ús de les antigues maneres escèniques de fer. Però què en resulta? Tots els intents resultaren un fracàs. Tracteu de recordar un sol teatre o un únic espectacle on hagi reeixit un muntatge d'una obra de Txèkhov feta amb els costums escènics habituals. I cal pensar que no eren representacions fetes per uns qualssevol sinó pels millors, a qui no mancava talent, tècnica ni experiència. Només, però, el Teatre d'Art aconseguí dur a l'escenari, una mica d'allò que ens llegà Txèkhov, i fou en el període en què els artistes i tot l'elenc eren en formació. Fou gràcies a la sort que tinguérem de trobar una nova manera d'afrontar Txèkhov. Una manera molt particular, i aquesta particularitat fou la nostra aportació principal a l'art dramàtic.

Les peces de Txèkhov no revelen a primer cop d'ull tot el seu significat poètic. En haver-les llegides per primera vegada, hom tanca el llibre tot dient: «Està bé... però res de l'altre món, res de sorprenent. Tot és com ha de ser, tot és conegut... veritable... al seu lloc... cap novetat...»

Molts cops, el primer contacte amb les seves peces arriba a desil·lusionar. Sembla com si no hi hagués res per explicar-ne, en haver-les llegit. La falla, o el tema? Es

poden comptar amb ben poques paraules. Els personatges? N'hi ha de bons, però cap de bo, d'aquells que farien córrer, a l'encalç, un gran actor a la recerca d'un paper important. La major part són papers petits, que caben en un full. De tant en tant recordes algunes paraules aïllades de la peça, algunes escenes... Però és estrany com més llibertat i corda dónes al record, més ganes tens de pensar en l'obra. Certs moments, a causa del lligam intern, et forcen a recordar-ne d'altres, encara millors i finalment et fan pensar i recordar tota l'obra sencera. Llavors tornes a llegir i rellegir i t'adones que en el seu si existeixen, com en una mina inesgotable, enormes jaciments.

He tingut oportunitat de representar centenars de cops el mateix paper en obres de Txèkhov, no recordo, però, cap espectacle en què no se'm revelessin noves sensacions, i en què no descobrís, en la mateixa obra, noves profunditats o trets fins i tot delicats que mai no havia copsat anteriorment.

Txèkhov és inesgotable, perquè malgrat el quotidià que diuen que hi pinten, parla sempre —leitmotiv fonamental— no del casual o particular, sinó de l'Humà, així en majúscula.